

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/220/2022
Identifikačné číslo spisu:	5310207655
Dátum vydania rozhodnutia:	28.03.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:5310207655.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu G.. P. Q., (t. č. nebohému), naposledy bývajúcemu v A. W., Q. XXX, zastúpenému JUDr. Dušanom Repákom, advokátom so sídlom v Bratislave, Krížna 47, proti žalovaným 1/ SITA Slovenská tlačová agentúra, a.s. so sídlom v Bratislave, Mýtna 15, IČO: 35 745 274, zastúpenej JUDr. Martinom Sečanským, advokátom so sídlom v Bratislave, Záhradnícka 93, 2/ Petit Press, a.s., so sídlom v Bratislave, Lazaretská 12, IČO: 35 790 253, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Paul Q, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Karadžičova 2, IČO: 35 906 464, 3/ LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, so sídlom v Banskej Bystrici, Námestie SNP 8, IČO: 36 038 351, zastúpenému Vojčík & Partners BA, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Hlavné námestie 5, IČO: 53 204 786, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 6C/157/2010, o dovolaní žalovaného 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 31. marca 2021 sp. zn. 10Co/93/2020, 10Co/94/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 31. marca 2021 sp. zn. 10Co/93/2020, 10Co/94/2020 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Čadca (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom (v poradí druhým) z 8. februára 2019 č. k. 6C/157/2010 - 614 zamietol žalobu voči žalovanému 3/ (výrok I.) a priznal žalovaným 1/, 2/ a 3/ nárok voči žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II). Následne doplniacim rozsudkom z 5. decembra 2019 č. k. 6C/157/2010 - 752 zamietol žalobu žalobcu v zostávajúcej časti, ktorou sa voči žalovanému 2/ domáhal uloženia povinnosti na náklady žalovaného 3/ zverejniť ospravedlnenie na webovom portáli <http://www.sme.sk> rovnakým písmom, ako pôvodný článok s názvom „Riaditeľ smolenického závodu lesov SR skončil“, tohto znenia: Lesy SR, štátny podnik sa týmto ospravedľuje pánovi G.. P. Q., že vyhlásením nepravdivých informácií vytvárajúcich obraz, že pán G.. P. Q. je skorumpovaným a nečestným človekom porušujúcim zákony SR, zasiahol do jeho osobnostných práv, čím ohrozil jeho česť, ľudskú dôstojnosť, vážnosť a jeho meno. V odôvodnení svojho rozsudku okresný súd uviedol, že v dôsledku podaného odvolania zo strany žalovaného 3/ súd vyššej inštancie uznesením z 30. júna 2016 sp. zn. 10Co/643/2015 rozhodol tak, že rozsudok Okresného súdu Čadca zo 17. apríla 2014, č. k. 6C/157/2010 - 461 v spojení s opravným uznesením z 22. januára

2015 č. k. 6C/157/2010 - 486 a doplnujúcim rozsudkom zo 16. júna 2015 č. k. 60157/2010 - 503 zrušil vo výrokoch o uložení povinnosti žalovanému 2/ na náklady žalovaného 3/ uverejniť ospravedlnenie na webovom portáli <http://www.sme.sk>, o uložení povinnosti žalovanému 3/ zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy 8.298,48 eur a vo výroku o náhrade trov konania a v rozsahu zrušenia mu vec vrátil na ďalšie konanie. Rozsudok súdu zostal nedotknutý vo výrokoch o zamietnutí návrhu na uloženie povinnosti žalovanému 1/ uverejniť ospravedlnenie na webovom portáli <http://www.webnoviny.sk> a <http://www.tasr.sk>, o zamietnutí návrhu na uloženie povinnosti (bezprostredne) žalovanému 2/ uverejniť ospravedlnenie na portáli <http://www.sme.sk> a o zamietnutí návrhu na uloženie povinnosti žalovaným 1/ a 2/ zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy, každý po 8.298,48 eur. Predmetom sporu tak vo vzťahu k nároku žalobcu zostalo konanie voči samotnému žalovanému 3/ a rozhodnutie o trovách konania vo vzťahu k žalovaným 1/ a 2/, voči ktorým bola žaloba zamietnutá. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu zo strany žalovaného 3/ v zmysle § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) v takom rozsahu, aby bolo možné vyhovieť čo i len v časti jeho žaloby, nedošlo. Súd prvej inštancie poukázal, že vyjadrenia samotného žalovaného 3/ (jeho štatutára) možno vo vzťahu k žalobcovi hodnotiť ako kritiku. Vychádzajúc z informácií, ktoré mal žalovaný 3/ k dispozícii a ktoré boli v tomto spore preukázané z protokolov, sa javilo súdu vyjadrenie žalovaného 3/ ako také vyjadrenie, ktoré smeruje kriticky vo vzťahu k hospodáreniu v Odštepnom závode X. v dobe, kedy bol žalobca na čele tohto odštepného závodu a ktoré má podklad z vykonanej kontroly. Túto kritiku súd prvej inštancie zhodnotil ako na hranici primeranosti avšak bez toho, aby zasiahla do práv žalobcu. Miera kritiky u žalobcu, ktorú musí tolerovať, je podstatne širšia vzhľadom na to, že vykonával funkciu v štátnom podniku ako i s prihliadnutím k výkonu svojej funkcie. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku. (ďalej len „CSP“) V odôvodnení doplnacieho rozsudku súd prvej inštancie uviedol, že pokiaľ sa žalobca samostatným nárokom domáhal uloženia povinnosti žalovanému 2/ zverejniť ospravedlnenie na náklady žalovaného 3/ v znení tak, ako je opísaný vo výrokovej časti tohto doplnacieho rozsudku, nie je možné vyhovieť ani v tejto časti nároku žalobcu. Poukázal na právoplatný doplnací rozsudok zo 16. júna 2015 č. k. 6C/157/2010 - 503, ktorým bol zamietnutý návrh žalobcu na uloženie povinnosti žalovanému 2/, pričom jediným odlišením povinnosti, ktorá mala byť uložená žalovanému 2/ (aktuálny nárok) je to, aby sa tak stalo na náklady žalovaného 3/, v znení tvoriacom výrok tohto (doplnacieho) rozsudku. Ohľadom zodpovednosti žalovaného 3/ s poukazom na rozsudok Okresného súdu Čadca z 8. februára 2015 č. k. 6C/157/2010 - 614 (bod 33. až 37.) dospel k záveru, že konaním žalovaného 3/ nedošlo k porušeniu práv žalobcu v zmysle § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka a teda žalovanému 3/ nemohla vzniknúť ani povinnosť hradiť náklady na zverejnenie, čo v konečnom dôsledku by bolo v prospech žalovaného 2/, ktorý by mal z toho finančný prospech. Preto aj tento nárok žalobcu zamietol ako nedôvodný.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 31. marca 2021 sp. zn. 10Co/93/2020, 10Co/94/2020 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil vo výroku o zamietnutí žaloby žalobcu voči žalovanému 3/ tak, že žalovanému 3/ uložil povinnosť titulom náhrady nemajetkovej ujmy zaplatiť žalobcovi sumu 2.000,- eur a vo zvyšnej časti žalobu žalobcu voči žalovanému 3/ zamietol (výrok I.) a žalobcovi priznal voči žalovanému 3/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 75 % (výrok II.). Ďalšími výrokmi odvolací súd rozsudok okresného súdu potvrdil vo výroku o zamietnutí žaloby žalobcu v zostávajúcej časti, ktorou sa voči žalovanému 2/ domáhal uloženia povinnosti na náklady žalovaného 3/ zverejniť ospravedlnenie žalovaného 3/ na webovom portáli <http://www.sme.sk>. a vo výroku, podľa ktorého má žalovaný 2/ voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III.). Žalovanému 2/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok IV.). Posledným výrokom krajský súd vyslovil, že rozsudok okresného súdu zostáva nedotknutý vo výroku, podľa ktorého má žalovaný 1/ voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok V.). V odôvodnení uviedol, že žalobca vo vzťahu k nároku, aby bol žalovaný 2/ povinný na náklady žalovaného 3/ uverejniť ospravedlnenie žalovaného 3/, neunesol bremeno skutkových tvrdení ani dôkazné bremeno a preto bol rozsudok súdu prvej inštancie v danom výroku potvrdený. Žalovaný 2/ bol vo vzťahu k žalobcovi úspešnou stranou a preto je vecne správne aj priznanie nároku na náhradu trov konania žalovanému 2/ proti žalobcovi v rozsahu 100 %. Ďalej skonštatoval, že bezprostredná podstata sporu medzi žalobcom a žalovaným 3/ spočíva v ustálení, či

výsledky kontroly z 30. júla 2010 dávajú dostatočný skutkový základ pre informácie zverejnené žalovaným 3/ v daný deň na adresu žalobcu. Odvolací súd zotrval na názore, že v protokole vymedzené nedostatky rozhodne nemožno považovať za nepatrné, či nepravdivé. Skutočnosti ako chýbajúce podklady, nepodpísané dokumenty, zrušenie verejnej súťaže v rozpore so zákonom, odkazy na neexistujúce zmluvné ustanovenia a najmä výrazná osobná zaangažovanosť na zahľadení nelegálneho výrubu dreva, dávajú podklad na vyslovenie hodnotiaceho úsudku o nečestnosti žalobcu. Na druhej strane zo žiadneho zistenia obsiahnutého v protokole o kontrole z 30. júla 2010 nie je možné vyvodiť záver o korupčnosti žalobcu a už vôbec nie takej intenzity, ktorá by zodpovedala jeho označeniu za skorumpovaného manažéra, Označenie niekoho za korupčníka (korupčného manažéra) práve aj pre výraznú prítomnosť danej témy v spoločnosti a vo verejnom komunikačnom priestore, je z objektívneho hľadiska jednoznačne spôsobilé zasiahnuť do osobnostných práv dotknutého subjektu. Zároveň intenzita a rozsah tohto zásahu poskytnutím informácie žalovaným 3/ na tzv. mediálny okruh, z ktorého bola daná správa takmer bezprostredne prevzatá tlačovými agentúrami s celoštátnou pôsobnosťou, ako aj portálmi so širokou publicitou, zároveň podmieňuje priznanie nemajetkovej ujmy žalobcovi. K otázke výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd uviedol, že pri nezmenenom skutkovom základe ako neoprávnený zásah právne vyhodnotil iba záverom kontroly nezodpovedajúce označenie žalobcu za korupčného manažéra, a preto za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy považoval sumu 2.000,- eur. Odvolací súd preto zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zamietnutí žaloby žalobcu voči žalovanému 3/ a zároveň vyslovil zamietnutie žaloby vo zvyšnej časti t. j. v rozsahu prevyšujúcom sumu 2.000,- eur. Za primerané a zodpovedajúce spravodlivému usporiadaniu veci medzi dotknutými stranami sporu odvolací súd vyhodnotil priznanie žalobcovi nároku na náhradu trov konania voči žalovanému 3/ v rozsahu 75 %.

3. Proti prvému a druhému výroku rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný 3/ (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. b/ CSP a § 420 písm. f/ CSP. Namietal, že žalobca v čase rozhodovania odvolacieho súdu nežil, z čoho nepochybne vyplýva, že nedisponoval procesnou subjektivitou v zmysle § 61 CSP v spojení s § 7 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Podľa jeho názoru odvolací súd bol povinný v súlade s § 62 CSP, po tom, čo žalobca 21. februára 2021 zomrel, konanie zastaviť, lebo s ohľadom na povahu sporu, predmetom ktorého je osobné právo žalobcu, ktoré neprechádza v dôsledku dedenia, ani v dôsledku iného titulu na inú osobu, neprichádza do úvahy postup podľa § 63 CSP. Ďalej namietal, že odôvodnenie rozsudku krajského súdu neobsahuje vysvetlenie dôvodu rozhodnutia, resp. obsahuje zmatečné vysvetlenie dôvodov rozhodnutia. Navrhol preto, aby dovolací súd prvý a druhý výrok rozsudku Krajského súdu v Žiline zrušil a konanie zastavil.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), riadne zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že (dovoláním) napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je potrebné zrušiť.

5. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (viď § 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v Čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

6. V danom prípade žalovaný 3/ uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. b/ a f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu (§ 420 písm. b/ CSP) a ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP).

7. Podľa § 438 ods. 1 CSP na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak.

8. Podľa § 161 ods. 1, 2 CSP, ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť („ďalej len procesné podmienky“). Ak ide o nedostatok podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

9. Ustanovenie § 161 CSP ukladá súdu povinnosť v každom štádiu konania prihliadať na to, či sú splnené zákonom stanovené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť tak, aby súdne konanie mohlo prebehnúť v súlade so zákonom a aby súd v súlade so zákonom mohol tiež rozhodnúť. Medzi základné procesné podmienky, na ktorých splnenie má súd povinnosť prihliadať aj bez návrhu počas celého konania, vrátane dovolacieho konania, patrí podmienka procesnej subjektivity, t. j. spôsobilosti byť stranou sporu v sporovom konaní (resp. účastníkom konania v mimosporovom konaní), ktorá znamená mať procesné práva a povinnosti, ktoré jej zákon priznáva, resp. ukladá. Predpokladom procesnej subjektivity je hmotnoprávna subjektivita vo význame mať práva a povinnosti podľa hmotného práva. Hmotnoprávna spôsobilosť mať práva a povinnosti vzniká u fyzických osôb narodením prípadne počatím, ak sa dieťa narodí živé a zaniká smrťou fyzickej osoby, prípadne jej vyhlásením za mŕtvu (§ 7 Občianskeho zákonníka).

10. Procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva (§ 61 CSP).

11. Z obsahu súdneho spisu, konkrétne z predkladacej správy okresného súdu, dovolania žalovaného 3/, z lustrácie v registri obyvateľov a z uznesenia Okresného súdu Čadca zo 16. decembra 2021 sp. zn. 7 D 32/2021 o dedičstve (č. l. 847) vyplýva, že žalobca zomrel 21. februára 2021, t. j. pred vydaním rozhodnutia odvolacieho súdu (31. marca 2021). Odvolací súd konal so zomrelým žalobcom a rozhodol napriek tomu, že strana sporu (žalobca) stratila procesnú subjektivitu. Pozornosti odvolacieho súdu zrejme táto skutočnosť unikla a to vzhľadom aj k tomu, že rozsudok odvolacieho súdu bol doručený vtedy jeho zvolenému právnenému zástupcovi JUDr. Dušanovi Repákovi, advokátovi 14. júna 2021 (č. l. 812 spisu).

12. Podľa § 33b ods. 2 prvej vety Občianskeho zákonníka plnomocenstvo zaniká smrťou splnomocniteľa, ak z jeho obsahu nevyplýva niečo iné. Z plnomocenstva udeleného advokátovi JUDr. Dušanovi Repákovi (č. l. 5) nevyplýva niečo iné a ani by také plnomocenstvo na zastupovanie pred súdom, ktoré by nezaniklo smrťou splnomocniteľa, nemohlo byť platne udelené, vzhľadom na skutočnosť, že by svojím obsahom a účelom odporovalo zákonu (v danom prípade CSP). Z uvedeného preto vyplýva, že v danom prípade nemožno považovať za účinné doručenie rozsudku odvolacieho súdu zosnulému žalobcovi prostredníctvom jeho právneho zástupcu v čase po jeho smrti. Rozsudok odvolacieho súdu preto v tejto súvislosti nemohol nadobudnúť právoplatnosť.

13. Keďže v čase rozhodovania odvolacieho súdu nebola splnená základná procesná podmienka konania - podmienka procesnej subjektivity strany sporu (žalobcu), na ktorú podmienku musí súd kedykoľvek počas konania prihliadať (§ 438 CSP a § 161 CSP), došlo tým k procesnej zmätočnej vade konania v zmysle § 420 písm. b/ CSP. Existencia tejto vady zakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia; zároveň je ale dôvodom, so zreteľom na ktorý dovolací súd musí dovolaním napadnuté rozhodnutie zrušiť. Žalovaný 3/ žiadal v dovolaní zrušiť len prvý a druhý výrok rozsudku odvolacieho súdu, avšak touto vadou zmätočnosti je postihnuté celé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nemôže a ani nemohlo nadobudnúť právoplatnosť v žiadnom z jeho výrokov. Z rovnakého dôvodu (neprávoplatného rozsudku odvolacieho súdu) sa najvyšší súd nezaoberal namietanou vadou podľa § 420 písm. f/, ktorú videl dovolateľ v nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu.

14. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

15. V ďalšom konaní odvolací súd opätovne posúdi podmienky za ktorých môže konať vo veci (§ 161 CSP), pričom podľa povahy sporu rozhodne o ďalšom postupe (§ 63 ods. 1 CSP). V prípade, ak odvolací súd dospeje k záveru, že konanie treba zastaviť, bude nevyhnutné brať na zreteľ, že konanie na súde prvej inštancie aj druhej inštancie tvoria jeden celok.

16. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.